

**Naturvernforbundet
i Troms**
Romssa Luondugáhttenlihttu

Miljødirektoratet

Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim.

Miljødirektoratets referanse er 2020/4342.

Troms 29.11.2020

Høringsinnspill vedrørende søknad fra Perpetuum Circuli AS om Unntak fra avfallsforskriften for å kunne deponere avfall fra nedlagte deponier og brannavfall.

Naturvernforbundet i Troms er kjent med at Perpetuum Circuli As søker om tillatelse til å deponere avfall fra nedlagte deponier.

Sammendrag

- Naturvernforbundet ønsker at Miljødirektoratet må stille strengere krav til dispensasjonen, bla krav om konsekvensutredning. Vi ønsker at det skal stilles ekstra krav for å unngå når det kommer til flygeavfall, avrenning og tilførsel av mere forurensning til vassdrag og Ramsar-områdene.
- Stormoen deponi er lokalisert ovenfor et Ramsar-område. Eventuelt deponi må ikke være til hinder for å oppnå miljømålet som er god økologisk og kjemisk tilstand.
- Det er i denne saken uklart hvilke typer masse man har tenkt å deponere her, samt utførelsen fra start til slutt. Hvor god kontroll er det med massene?. Her kan det ikke bare «antas», og så godtas at det er en usikkerhet knyttet til sigevann.
- Naturvernforbundet ønsker en mere helhetlig drøfting av klimaregnestykket.
- Selv om deponiet i Slettbakken flyttes til et bunttett deponi i Stormoen betyr ikke det at forurensning ikke forekommer. Graving, transport, og ny deponering gir økt risiko for luftforurensning, og utslippene til luft er et usikkerhetsmoment. Vi stiller oss undrende til hvordan det kan gis tillatelse til et åpent deponianlegg som Stormoen med tanke på lukt og forurensning.
- Naturvernforbundet ønsker også at Miljødirektoratet stiller som forutsetning at det er gjort en fyldestgjøre lokal saksbehandling etter bl.a Plan og Bygningsloven, med bl.a involvering av lokalbefolkning, og vurdering etter Naturmangfold loven.
- Vi ønsker primært lokale og regionale løsninger for håndtering og re-deponering av forurenset grunn. Naturvernforbundet ønsker at det i søknadsprosessen bør undersøkes flere alternativer som ligger nærmere Slettbakken.

Bakgrunn for saken, og miljøutfordringer oppsummert

Perpetuum Circuli AS, Stormoen i Balsfjord Kommune, i Troms og Finnmark fylke, søker om unntak fra avfallsforskriften § 9-4 bokstav a for å kunne deponere avfall fra nedlagte deponier og brannavfall med høyere innhold av TOC enn 10%. De ønsker blant annet å motta avfall fra Slettebakken deponi i Bergen som inneholder 200-300 000 tonn avfall som ble deponert av Bergen kommune i tiden mellom 1940-1961. Perpetuum angir i søknaden at de vil deponere dette avfallet med bunntetting, kontroll og rensing av sigevann og uttak av deponigass. Hittil har de fått tillatelse til å utvide eksisterende avfallsdeponi med 1.1 millioner kubikk.

Stormoen deponi er lokalisert i Balsfjord kommune. Deponiet er omgitt av viktige myrer, og vannområder som Kjoselva, Tverrelva og Tømmerelva. Kjoselva er ei elv på vestsiden av deponiet som det tidligere har gått ørret i, men som nå har grodd mye igjen, trolig fra avfall fra det gamle deponiet. Kjoselva renner ut i Sørkjosen som igjen er et **naturreservat** (1995). Tverrelva renner rett øst før deponiet, 400 meter avstand i luftlinje). Også denne elva renner ut i Sørkjosleira Naturreservat via Tømmerelva. Både Tømmerelva og Tverrelva er tilgjengelige for [sjøvandrende laksefisk](#). Sørkjosleira Naturreservat har status som RAMSAR område (2002) da det regnes som **fylkets viktigste trekklokalitet** for våtmarksfugl. Fra Stormoen deponi og til Sørkjosleira Naturreservat er det 2.5 km i luftlinje.

Naturvernforbundet stiller seg undrende til årsaken til at Slettebakken deponiet skal graves opp og fjernes. Prosjektleder for saneringsprosjektet i Bergen kommune henviser til målinger som viser at deponiet i Bergen lekker ut mindre miljøgifter enn tidligere, og at begrunnelsen for oppgravingen er at dette området ønskes som byggegrunn. Så dersom deponiet ikke lekker ut mye miljøgifter, hvorfor må det da flyttes og grunnmassene byttes ut?

Samme prosjektleder i Bergen uttaler i nettoppslag hos [NRK](#) at problemet med deponiet i Slettebakken er at det vil være vanskelig å skille de giftige sambindingene fra det organiske avfallet grunnet avrenning og omdanning. Hun påpeker også viktigheten av at de er pålagt å tenke miljø der transport av avfall over lengre avstander er et viktig poeng. Videre påpeker byrådslederen at «*Prosjektet med å fjerne deponiet og så mye gift blir det største av sitt slag i Norge*». Dette er altså et deponi fra etterkrigstiden med usikker mengde næringsavfall som hovedsaklig består av større industri-relaterte deponier, men som også kan inneholde kvikksølv, giftstoffer, sprengstoff osv som ikke hadde miljøkrav til deponering i etterkrigstiden.

I tillegg sin informasjon om dispensasjonssøknaden fra Perpetuum står det at «*Ofte er det brukt store mengder overdekningsmasser, som er blandet med avfallet eller blir blandet med avfallet ved oppgraving. Man kan derfor med rimelig sikkerhet anta at dette er en type avfall som de alle fleste deponier i Norge har tatt inn i større eller mindre grad, og definert som forurenset jord, som er fritatt for TOC-kravet*».

Dermed mener Perpetuum at dette avfallet fra Slettebakken ikke bør anses som forurenset jord.

Disse ulike tolkningene av innholdet i massene, om det er fra Bergen kommune eller Perpetuum sin side, får Naturvernforbundet til å undre over styrken i undersøkelsene som er gjort. Samt om nødvendigheten og forsvarligheten av å flytte deponiet.

Naturvernforbundet ønsker å kommentere Perpetuums argumenter på miljømessige gevinster som kan oppnås ved å re-deponere avfall fra Slettebakken:

1. *Utsortering av farlig avfall reduserer utlekking av miljøgifter fra det re-deponerte avfallet.*
 - Viste ikke målingene fra deponiet i Bergen at det lekker ut mindre miljøgifter enn tidligere? Hvordan vet man at ikke miljøgifter vil remobiliseres ved oppgraving og omkalfatring av de gamle massene?

2. *Uttak og utnyttelse av metangass vil redusere utslippet av metan til atmosfæren og gjenvinne energi.*
 - Her savner vi diskutert mengder metangass som frigis under graving, frakting og ved ny deponering. I tillegg er det bare diskutert hvordan deponiet sikres under-fra med bunntetting; hva med faktum at det er et åpent deponi og mengden metangass som fordamper? Om tiltaket berører eksisterende myrområder fysisk bør også dette også med i klimaregnskapet for tiltaket.

3. *Ressurser kan gjenvinnes i saneringsprosessen, og vil også bidra til lavere utslipp av miljøgifter fra det redeponerte avfallet.*
 - Vi vet det kan være utfordrende å identifisere, karakterisere og sortere ut miljøfarlige materialer allerede ved for eksempel mottak av kommunalt husholdningsavfall, næringsavfall eller rivningsavfall. Spesielt hva gjelder såkalt lavkontaminerte masser. Vi klarer ikke se for oss hvordan slik utsortering kan gjøres på en effektiv og økonomisk måte ved oppgraving av et gammelt deponi med formodentlig svært blandete masser av ukjent oppgav. Vi kan ikke se søknaden har en god plan for dette. Om det er lommer av farlig avfall i det gamle deponiet er vi redde dette vil blandes ut i andre deponeringsmasser og legges ut i Balsfjord fremfor å identifiseres og sorteres ut.

4. *Sigevannsutslippet flyttes til et normalt langt gunstigere sted enn der det er.*
 - Vi stiller spørsmål ved hvordan utslipp oppstrøms et Ramsarområde kan sies å være mer gunstig?. Hvordan kan vi måle hva som er mest gunstig? Samtidig er Stormoen lokalisert ved flere viktige elver som renner ut i naturreservatet, og lokalisert i nærheten av drikkevannsrørene for lokalbefolkningen.

5. *Sigevannet renses*
 - Perpetuum nevner selv at det er noe usikkerhet knyttet til effekten på sigevann og resipient av å ta inn gammelt deponiavfall. Å si at de er «rimelig sikker» på at de i de aller fleste tilfeller ikke vil oppleve negative effekter ved å ta inn gammelt deponiavfall selv med ekstra rensetrinn, mener vi i Naturvernforbundet ikke holder som dokumentasjon. Denne usikkerheten, er vi alle enige i, og det faktum at det derfor søkes om en «midlertidig tillatelse» for mottak av deponiet fra Slettbakken gjør at saken virker enda mere usikker. Det kan ikke tillates så stor usikkerhet knyttet til et så stort prosjekt med transport av farlig avfall til et område i nærhet av naturreservat og drikkevannskilder. Føre-var prinsippet bør i tilfelle legges til grunn.

6. *Sanering av sentralt plasserte deponier kan bidra til en mer miljøriktig byutvikling ved friskmelding og utnyttelse av sentrale arealer*
- Slik Naturvernforbundet har tolket begrunnelsen for flytting av deponiet, står årsaken om byutvikling og byggevekst større enn miljøperspektivet med utlekking av miljøgifter. Men skal dette veie opp for **klimategnestykket**? Som byrådslederen selv påpekte er de pålagt å tenke miljø også mtp transport av avfall over lengre avstander. 200-300 000 tonn skal fraktes helt fra Bergen til Balsfjord. En annen faktor det er viktig å tenke på her er, hvilken «miljøriktig byutvikling» skaper et større avfallsdeponi for innbyggerne i Balsfjord kommune? Er det riktig at Balsfjord sine innbyggere og natur skal motta farlig avfall fordi de ikke anses som en «by» eller som «sentrale arealer»?

Kommentarer om manglende lokal medvirkning

Et annet spørsmål Naturvernforbundet stiller seg undrende til er; om lokalbefolkningens interesser har blitt tilstrekkelig ivaretatt i denne saken? Hvem er det som ivaretar innbyggernes interesse i denne saken? Naturvernforbundet har i forbindelse med høringen innhentet innspill og kommentarer fra flere ulike lokale interesser, både i kommunen og blant naboer og foreninger. Deres reaksjoner er sterkt negative, med frykt for at avfall som kan være både giftig og direkte farlig vil bli lagret i Balsfjord. Beboerne sliter allerede med deponiet som eksisterer der i dag, med svært ubehagelig lukt, gasser, skadedyr, samt at det påvirker friluftslivet rundt deponiet der kråker tar rype-egg og andre vilt.

Naturvernforbundet støtter lokalbefolkningen som føler seg tilsidesatt i denne deponi-saken. Flere har ettersøkt åpenhet rundt prosessen. Både åpenhet og informasjon til lokalpolitikere (kommunestyret) og befolkninga. Saken har altså etter det vi har kunnet bringe på det rene ikke vært på offentlig høring blant innbyggerne, vært behøring annonser, informert om i folkemøte eller belyst i et lokalt politisk saksframlegg. Det må man vel kunne forutsette i mottakerkommunen for det som ifølge avsender Bergen kommune er et stort prosjekt, vi siterer igjen: «*Prosjektet med å fjerne deponiet og så mye gift blir det største av sitt slag i Norge*».

Er det ikke et krav av før en sak behandles skal den ha vært åpent høringsmøte? Kommunen skal alltid få uttale seg i saker som kan berøre naboer, selv om det er opp til Fylkesmannen og direktoratet å behandle søknaden. Mattilsynet og Storvatn Vassverk tilkjenner overfor Naturvernforbundet at de reagerer på å ikke ha blitt involvert i saken tidligere da deponiet har blitt bygget nært hovedvannledninga. På Øst-siden av Stormen ligger en av Norges reneste vannkilde med et stornedslagsfelt, denne vannkilden renner over deponiet i hovedvannledningen. Kommunen har behandlet saken som byggesak som ikke angår drikkevann og dermed ikke innhentet uttalelse fra sektormyndighetene. Vannledningen ligger noen meter under bakken, men her er det mulig at ting går galt når 1,1 million kubikk med avfall skal fraktes over.

På bakgrunn av dette savner Naturvernforbundet en **helhetlig konsekvensutredning**, og om ikke det i det minste en ROS-analyse. Dersom noe går galt kan konsekvensene bli enorme. Det savnes informasjon om utførelse av graving, flytting og ny deponering.

Forholdet til Naturmangfoldloven

Naturvernforbundet viser også til at økosystembasert forvaltning og samlet belastning jmf naturmangfoldloven § 10 etter det vi kan se **ikke** er vurdert, verken for dette tiltaket eller for arealplanen som helhet.

Føre-var prinsippet, naturmangfoldloven § 9 er som kjent også en pliktig retningslinje for lovanvendelsen og skjønnsutøvelsen- og det sentrale spørsmålet er: hvor føre-var bør man være? Som et minimum bør konsekvenser av tiltaket som kan skade naturmangfoldet vurderes, man bør se hen til hvilken grad av vitenskapelig usikkerhet det er og ikke minst, hva sannsynligheten er for at potensiell skade skjer. Det er også viktig å vurdere om skaden kan rettes opp og videre vil føre-var prinsippet veie tyngre der det er store naturverdier på spill.

Konklusjon

Naturvernforbundet ønsker primært lokale og regionale løsninger for forurenset grunn, på steder som er egnet for virksomheten, med avstand fra lokalbefolkning, vassdrag og naturverneområder. Slik Naturvernforbundet ser det er vi ikke enig med Perpetuum Circuli sin påstand om Stormoen er ideell for mottak av store mengder forurensete masser.

Naturvernforbundet mener risikoen for irreversible skader i et unikt naturreservat, samt skader på drikkevann og lokalbefolkning ikke kan utelukkes og mener at føre-var prinsippet om å unngå skade ved usikkerhet om virkningene må føre til at man tar lokalitetene ut av planforslaget samt avviser eller avslår søknaden om dispensasjon for deponering.

Med vennlig hilsen

Naturvernforbundet i Troms

v/ Maja Bernhoff Plast-rådgiver. Telefon: 98815915.